

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2013-12-20
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 3752-12

SÖKANDE

Saltsjö Pir AB (Tidigare Nacka Pir AB), 556863-3720
Box 265
133 02 Saltsjöbaden

Ombud: Advokaten Ann-Christine Johnsson
Box 19543
104 32 Stockholm

SAKEN

Anläggande och bibehållande av flytbryggor m.m. på fastigheten Erstavik 26:608
m.fl. i Nacka kommun

AnläggningsID i miljöboken: 36532 N 6577580, E 685719

DOMSLUT

Lagligförklaring

Mark- och miljödomstolen lagligförklarar med stöd av lagen (1998:811) om
införande av miljöbalken

1. dels de utfyllnader som har gjorts på fastigheten Erstavik 26:608 och
dels de bryggor, angivna med nummer 1 till 5, allt enligt vad som framgår
av domsbilaga 1.

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen lämnar Saltsjö Pir AB tillstånd enligt 11 kap.
miljöbalken att inom fastigheten Erstavik 26:608,

1. dels anlägga och bibehålla flytbryggor, angivna med nummer 6 till 10 och
markerade i domsbilaga 1,
2. dels anlägga och bibehålla nedfartsramp, markerad i domsbilaga 1,
3. dels för genomförandet av nedfartsrampen utföra schakt och muddring, samt

Dok.Id 336868

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104	Augustendalsvägen	08-561 656 00	08-561 657 99	måndag – fredag
131 26 Nacka Strand	20	E-post: mmd.nacka@dom.se		08:30-16:00
		www.nackatingsratt.domstol.se		-

4. dels fylla igen en mindre vik, markerad i domsbilaga 1.

Villkor

Allmänt villkor

- a) Samtliga arbeten ska utföras och verksamheten bedrivs i huvudsaklig överensstämmelse med vad sökanden angett eller åtagit sig i målet, såvida inte annat framgår av denna dom.

Villkor för vattenverksamheten

- b) Ett kontrollprogram ska upprättas och skickas till tillsynsmyndigheten två månader innan arbeten i vattenområdet påbörjas och godkännas av tillsynsmyndigheten.
- c) Arbeten i vattenområdet ska ske i ett sammanhang och arbeten får inte utföras under perioden 1 april – 1 augusti.
- d) Grumlande arbeten ska ske inom oljeläns samt inom dubbel bottenförankrad geotextil med flytläns. Geotextiler ska tas bort först sedan allt suspenderat material från verksamheten har sedimenterat
- e) Uppgrävda massor ska transporteras till godkänd mottagare.
- f) Latrintömning för båtar ska anordnas.
- g) Spolplatta med efterföljande rening ska anordnas.
- h) Tillståndet är för sin giltighet beroende av att det är förenligt med respektive lagakraftvunnen detaljplan. Tillståndet får tas i anspråk först när det vunnit laga kraft och då i den eller de delar som omfattas av lagakraftvunnen detaljplan.

Höjdsystem och fixpunkter

I detta mål gjorda höjdangivelser hänför sig till höjdsystemet RH00. Som fixpunkt

används punkt 128, + 17,214 meter.

Arbetstid

De i denna dom medgivna arbetena ska vara genomförda inom sju (7) år från dag för dom.

Oförutsedd skada

Tiden för anmälan av oförutsedda skador bestäms till fem (5) år från arbetstidens utgång.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner den i målet upprättade miljökonsekvensbeskrivningen.

Fiskeavgift

Sökandena ska betala fiskeavgift enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet med tjugotusen (20 000) kr som engångsavgift. Avgiften ska användas till åtgärder inom det område som direkt berörs av verksamheten eller i något angränsande vattenområde och ska betalas in till Havs- och vattenmyndigheten innan tillståndet tas i anspråk.

Prövningsavgift

Prövningsavgiften fastställs slutligt till trettiotusen (30 000) kronor.

Rättegångskostnader

Saltsjö Pir AB ska ersätta Länsstyrelsen i Stockholms län dess rättegångskostnad med 8 000 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för denna dom till dess betalning sker.

BAKGRUND

Fisksätra Marina ligger vid Lännerstasundets södra strand, strax öster om Fisksätra holme i Nacka kommun. Inom området har det funnits småbåtshamn/marin verksamhet sedan lång tid tillbaka. Idag finns en småbåtshamn med plats för ca 300 båtar.

TIDIGARE BESLUT

Det finns inga vattendoromar avseende det aktuella området och inga andra tillstånd av intresse för denna ansökan.

ANSÖKAN

Saltsjö Pir AB (bolaget) har, såsom bolaget slutligen bestämt sin talan, yrkat att mark- och miljödomstolen

1. lagligförklarar

dels befintlig brygganläggning inom fastigheterna Erstavik 26:1 och Erstavik 26:608 i Nacka kommun,

dels tidigare gjorda utfyllnader inom fastigheten Erstavik 26:608 i Nacka kommun.

2. lämnar bolaget tillstånd att inom fastigheten Erstavik 26:608 i Nacka kommun

dels anlägga och bibehålla flytbryggor,

dels anlägga och bibehålla nedfartsramp,

dels för genomförandet av nedfartsrampen utföra schakt och muddring,

dels fylla igen en mindre vik,

allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som framgår av ansökan, teknisk beskrivning och ritningar daterade den 1 oktober 2013.

3. beviljar bolaget dispens från strandskyddet i fråga om nedfartsrampen och igenfyllnaden av viken.

4. bestämmer arbetstidens längd till sju år från dagen för domen.

5. bestämmer att anmälan om oförutsedd skada får framställas inom fem år från utgången av bestämd arbetstid.

Bolagets förslag till villkor

- kontrollprogram ska upprättas och skickas till tillsynsmyndigheten innan arbeten i vattenområdet påbörjas
- arbeten i vattenområdet ska ske i ett sammanhang och arbeten får inte utföras under tiden 1 april – 1 augusti
- grumlade arbeten ska ske inom oljeläns samt inom dubbel bottenförankrad geotextil med flytläns. Geotextiler ska tas bort först sedan allt suspenderat material från verksamheten har sedimenterat, och
- uppgrävda massor ska transporteras till godkänd mottagare.

Därutöver föreslås följande specifika villkor för båtverksamheten

- spolplatta med efterföljande rening ska anordnas
- latrintömning för båtar ska anordnas

Därutöver föreslås att tillståndet villkoras av ny detaljplan antas för Fisksätra Marina som dels tillåter nu sökta åtgärder, dels innebär att strandskyddet upphävs i erforderlig omfattning.

ANSÖKAN

Sökanden har fört sin talan i enlighet med vad som anges i ansökningshandlingarna, dock med de ändringar och inskränkningar som framgår av att yrkandena ovan. I huvudsak innebär ansökan att den befintliga småbåtshamnen utvidgas österut. Bryggorna ansluts till den befintliga piren. En liten vik fylls ut med sprängsten i områdets centrala del. En ramp anläggs i den västra delen.

INKOMNA YTTRANDEN

Havs- och vattenmyndigheten ("HAV") har anfört följande. I första hand ska tillstånd inte medges för den ansökta utbyggnaden, utan istället för ett mindre antal båtplatser så att verksamheten inte, alternativt i mindre utsträckning, berör Skogsö naturreservat.

Om tillstånd kan meddelas utifrån nuvarande ansökan yrkar HAV att tillstånd förenas med villkor som täcker in följande aspekter.

Fiskeavgift ska fastställas för att kompensera bortfall av fiskproduktion genom uppkommen skada på habitat. Med skada avses permanent förlust av habitat samt temporär negativ påverkan som sker genom muddring och etablering av bryggor.

Muddring och omhändertagande av sediment ska ske i enlighet med de försiktighetsåtgärder som har föreslagits i ansökan, bl.a. förhindrande av förorenings-spridning genom användande av geotextildukar och länsar samt att endast rena muddermassor används vid utfyllnad.

Det ska säkerställas att verksamheten inte leder till ökad spridning av förorenade ämnen från sediment efter att muddring har slutförts, t.ex. genom att åtgärder vidtas som förhindrar spridning av föroreningar från nyligen blottlagda och förorenade sediment som riskerar att erodera (exempelvis övertäckning, avlägsnande av förorenat sediment).

De planerade arbetena i vatten ska följas upp genom ett kontrollprogram innefattande grumlingsmätningar m.m. Kontrollprogrammet ska godkännas av tillsynsmyndigheten innan arbetena påbörjas. Om undersökningarna i kontrollprogrammet pekar på att miljöstörningarna uppkommer i området ska tillsynsmyndigheten underrättas och kompletterande skyddsåtgärder omgående vidtas.

Båthamnen ska förses med båttvätt och spolplatta med uppsamling av tvättvatten och fullgod rening.

Sjöfartsverket

Verket vidhåller sina tidigare framförda ståndpunkter.

Länsstyrelsen

Har inget att erinra mot ansökan under förutsättning att verksamheten utförs som beskrivits i handlingarna och att Saltsjö Pir AB:s förslag till villkor antas.

Länsstyrelsen anser att Nacka Pir AB ska genomföra de planer som anges i MKB angående latrintömning från båtar och båtbottentvätt med uppsamling av tvättvatten. Detta för att minska belastningen på vattenmiljön.

Länsstyrelsen yrkar ersättning för rättegångskostnad för handläggning.

Nacka kommun

Miljöenheten har bedömt att åtgärderna huvudsakligen kan genomföras som beskrivet, men att det ännu föreligger osäkerhet kring några aspekter samt att det även kan krävas skyddsåtgärder för driftskedet som ännu inte tagits upp i ansökan.

Exempelvis saknas en utredning avseende den ökade risken för spridning av förorenade sediment under driftskedet orsakad av den ökade båttrafiken. Likaså är det från det inlämnade materialet svårt att bedöma eventuell skredrisk. Miljöenheten saknar också en beskrivning av den pålade ramp man kort nämner som alternativ till en ramp bestående av schaktmassor. Om en pålad ramp gick att anordna skulle den troligtvis innebära en mindre miljöpåverkan än en som kräver både muddring och utfyllnad.

Som villkor för verksamheten bör gälla

- Latrintömning för båtar ska anordnas.
- Spolplatta med efterföljande rening ska anordnas.
- Båtbottentvätt för båtar som en målas med giftfärg ska anläggas.
- Bottnar som riskerar att påverkas av båttrafiken (sedimentbottnar ned till 8 meters djup) ska täckas med geotextil.

Nacka Miljövårdsråd

En fördubbling av antalet båtplatser är en för stor utbyggnad. Marinan måste hålla sig inom sin nuvarande fastighet Erstavik 26:608. Vid muddringar och utfyllnader är det av synnerlig vikt att tillräckliga åtgärder vitas för att undvika grumling av vattnet.

KOMPLETTERING EFTER HUVUDFÖRHANDLINGEN

Sökanden har efter huvudförhandlingen justerat yrkandet samt givit in kompletterande handlingar.

DOMSKÄL

Målet har avgjorts efter huvudförhandling och syn den 24 september 2013.

Rådighet

Saltsjö Pir innehar tomrätten till fastigheten Erstavik 26:608. Saltsjö Pir har vidare ingått ett nyttjanderättsavtal med Nacka kommun angående anslutning av bryggor till kommunens pir på fastigheten Erstavik 26:608. Mark- och miljödomstolen finner att bolaget har erforderlig rådighet för att bedriva den sökta vattenverksamhet. En liten del av ansökan om lagligförklaring berör Nacka kommuns fastighet Erstavik 26:1.

Planförhållanden

Den planerade anläggningen är avsedd att förläggas delvis inom område med en stadsplan från år 1968 och delvis utanför detta område.

För området gäller en översiktsplan från 2012. I översiktsplanens områdesvisa riktlinjer är mark- och vattenanvändningen avseende Fisksätra redovisad som "Medeltät stadsbebyggelse". Vidare anges att "Planering pågår för en utveckling av verksamheten vid Fisksätra Marina och en utökning av småbåtshamnen".

Kommunstyrelsen beslöt den 22 augusti 2011 att anta en startpromemoria för detaljplaneprogram "Norra Fisksätra". Som en del av programområdet ingår

detaljplanen för den marina verksamheten. Vid samma sammanträde beslöt kommunstyrelsen att anta en startpromemoria för "Fisksätra Marina".

Syftet med den nya detaljplanen är att säkerställa den marina utvecklingen i området. Målet enligt sökanden är att planen ska ligga till grund för

- utformning av pir och båthamn
- byggrätter i form av båt- och varvshallar och eventuellt andra kompletterande byggnader
- besöksnäring till projektet HAMN säkerställs
- angöring med bil och båt till alla verksamheter inom marinan
- strandpromenad inom fastigheten som ska ansluta mot kommunens planerade strandpromenad på båda sidor av marinan
- bidra till att området blir en integrerad del i Fisksätra

Laglighetsprövning

Ansökan om lagligförklaring avser dels gjorda utfyllnader samt bryggor. Av ansökan framgår att tre av bryggorna är utlagda år 1982 och resten år 1989.

De anläggningsdelar som är utförda före miljöbalkens tillkomst ska enligt 18 § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken, MP, bedömas enligt de bestämmelser som var aktuella vid anläggningarnas tillkomst. Av 17 § MP framgår att om en vattenanläggning har tillkommit utan tillstånd enligt vattenlagen (1983:291) eller motsvarande äldre lagstiftning får den som äger anläggningen eller avser att utnyttja den för vattenverksamhet begära prövning av anläggningens laglighet hos mark- och miljödomstolen. Enligt 18 § MP bedöms lagligheten enligt de bestämmelser som gällde vid anläggningens tillkomst. Yrkandet om lagligförklaring har inte ifrågasatts av berörda remissmyndigheter.

Den befintliga utfyllnaden har gjorts i ett område som omfattas av den gällande stadsplanen. Sökanden har angett att det inte finns marklov för åtgärderna, men att åtgärderna har prövats på något sätt av byggnadsnämnden. Domstolen bedömer

därmed att åtgärderna är förenliga med gällande stadsplan. Domstolen bedömer därför att den befintliga anläggningen såvitt avser den gjorda utfyllnaden inom fastigheten Erstavik 26:608 som laglig enligt den lagstiftning som gällde vid anläggningens tillkomst. Anläggningen kan därmed lagligförklaras i denna del.

Såvitt avser brygganläggningen konstaterar domstolen följande. Sökanden har i målet hänvisat till ett bygglov för en brygganläggning och uppgett att bryggorna uppförts år 1982 och år 1989. Del av området där bryggorna finns omfattas av stadsplanen. Domstolen bedömer att åtgärderna är förenliga med planen. Av utredningen i målet har emellertid framkommit att brygganläggningen har ändrats under åren och att en stor ändring gjordes i samband med att kommunen anlade en pir i området. Domstolen bedömer att anläggningen som den ser ut idag inte kan anses ha tillkommit före miljöbalken, med undantag från vissa bryggor som har behållit sin ursprungliga plats. Anläggningen kan där endast lagligförklaras i den del som tillkom före det att miljöbalken trädde i kraft.

Motstående intressen

Havs- och vattenmyndigheten samt Nacka miljövårdsråd har framfört invändningar i första hand mot omfattningen av de ansökta åtgärderna. Under målets handläggning har sökanden begränsat ansökan som ursprungligen omfattade både fastigheten Erstavik 26:608 och fastigheten Skogsö 2:24, till att endast omfatta sökandens egen fastighet Erstavik 26:608. Vidare har ansökan avseende brygganläggningen minskats från ca 300 nya båtplatser till ca 200 nya båtplatser. Havs- och vattenmyndigheten har inte yttrat sig efter det att sökanden inskränkt anläggningens omfattning.

Mark- och miljödomstolen gör följande bedömning. Som angetts ovan är det frågan om utökning av en befintlig småbåtshamn som idag har ca 300 båtplatser. Mark- och miljödomstolen gör bedömningen att sökandena genom sin ansökan och miljökonsekvensbeskrivning får anses ha visat att området redan är påverkat och att området inte har sådana höga marinbiologiska värden att redan det ska föranleda att ansökan avslås.

Tillåtlighet

Det aktuella området omfattas av strandskydd. Inom ett sådant område får enligt 7 kap. 16 § miljöbalken inte utföras anläggningar eller anordningar som hindrar eller avhåller allmänheten från att beträda ett område där den annars skulle ha fått färdas fritt eller som väsentligen försämrar livsvillkoren för djur- eller växtarter. Dispens från strandskyddet kan ges enligt 7 kap. 18 § miljöbalken om det finns särskilda skäl. Enligt 7 kap. 17 § miljöbalken gäller emellertid inte ett förbud enligt 16 § då tillstånd till verksamhet eller åtgärder lämnas enligt miljöbalken.

Mark- och miljödomstolen finner att den sökta verksamheten kommer att utföras inom ett område som sedan länge varit ianspråktaget och att den dessutom kommer att öka allmänhetens möjlighet att röra sig inom ett strandnära läge. Den sökta verksamheten är således förenlig med strandskyddets syften. Skäl att genom särskilt beslut ta ställning till frågan om strandskyddsdispens saknas.

Det aktuella området ligger vidare inom riksintresset kust- och skärgårdsområden enligt 4 kap. 2 § miljöbalken. Området berörs även av riksintresse för farled enligt 3 kap. 8 § miljöbalken.

En del av fastigheten Erstavik 26:608 ligger inom Skogsö naturreservat. Naturreservatsnämnden i Nacka kommun har med stöd av 7 kap. 7 § och 26 §§ miljöbalken den 20 mars 2013 beviljat dispens från föreskrifterna för Skogö naturreservat för att placera flytbryggor för småbåtar.

Sökanden har föreslagit att den planerade småbåtshamnen lokaliseras till en vik som redan är ianspråktagen för liknande verksamhet. Det är enligt domstolens mening en fördel att utnyttja den redan ianspråktagna viken jämfört med att anlägga hamn i helt orörda områden. Sökanden har åtagit sig att följa Sjöfartsverkets synpunkter.

Mark- och miljödomstolen finner att bolaget har lämnat uppgifter och underlag som ger tillräcklig grund för slutsatsen att hänsynsreglerna i 2 kap. miljöbalken iakttas

och att hinder inte heller möter mot verksamheten på grund av hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Vad gäller tillåtligheten av den ansökta utbyggnaden av småbåtshamnen gör domstolen följande bedömning. I målet är fråga om utökning av en befintlig småbåtshamn och området är också avsatt för hamnändamål i översiktsplanen och i stadsplanen. Det finns således ett dokumenterat samhällsintresse av att småbåtshamnen ska byggas ut trots den påverkan en ökad verksamhet i området kan medföra för miljön.

Anläggningskostnaden uppskattas till 8,1 miljoner kr. Intäkten från uthyrningen av en båtplats anges till ca 5 000 kr/båtplats och år. För de tillkommande 200 båtplatserna motsvarar det enligt domstolens beräkning ($5\ 000 \times 200 =$) 1 miljon kr per år.

Sammantaget bedömer mark- och miljödomstolen att ansökan kan bifallas med hänsyn till miljöbalkens tillåtlighets- och hänsynsregler med de begränsningar som följer av villkoren för tillståndet.

Villkor

Enligt 2 kap. miljöbalken är verksamhetsutövaren skyldig att vidta de mått och steg som krävs för att ingen olägenhet ska uppstå för människors hälsa och miljö, dock under den förutsättning att det inte kan anses orimligt att uppfylla dessa krav. Mot denna bakgrund finner miljödomstolen att de av bolaget föreslagna eller accepterade villkoren i huvudsak ändamålsenliga och kan fastställas som villkor för tillståndet.

Mark- och miljödomstolen erinrar först om att tillstånd lämnas till bolaget att vidta vattenbyggnadsåtgärder och utöva vattenverksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har anfört i ansökningshandlingen och övriga handlingar samt i övrigt anfört och åtagit sig i målet. Ett allmänt villkor med detta innehåll bör för tydlighetens skull föreskrivas.

Sökanden har åtagit sig att bedriva verksamheten enligt de villkor som framgår av domslutet punkterna b till h.

Nacka kommun har vidare yrkat att sökanden ska anordna båtbottevävt för båtar som ej målas med giftfärg samt föreslagit ett villkor om att de sedimentbottnar som riskerar att påverkas av båttrafiken ska täckas med geotextilduk och kross.

Sökanden har motsatt sig att dessa villkor föreskrivs. Domstolen delar sökandens åsikt att de av kommunen föreslagna villkoren framstår som en alltför tyngande reglering, vars miljönytta framstår som begränsad. Villkoren ska därför inte föreskrivas.

Det finns inte heller i övrigt anledning att föreskriva villkor utöver de ovan angivna. Tillståndet ska således förenas med villkor på sätt framgår av domslutet.

Arbets tid och oförutsedd skada

Bolagets förslag om arbets tid och tid för framställande av anspråk på grund av oförutsedd skada godtas.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen anser att den i målet ingivna miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven i 6 kap. miljöbalken och att den därför kan godkännas.

Fiskeavgift

Havs- och vattenmyndigheten har yrkat att fiskeavgiften ska fastställas till 50 000 kr. Bolaget har medgett en avgift om 5 000 kr.

Domstolen bedömer att vattenverksamheten kommer att medföra skada på fisk och andra vattenlevande organismer. Bolaget ska därför betala för den skada som verksamheten medför.

Den aktuella platsen har under lång tid utsatts för påverkan av olika verksamheter. Den tillkommande påverkan på fisket som orsakats av de ansökta åtgärderna får anses begränsad. Mark- och miljödomstolen bestämmer därför fiskeavgiften till skäliga 20 000 kr som ska utgå som en engångsavgift.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen har yrkat ersättning för rättegångskostnader med 8 000 kr. Bolaget har medgett yrkandet. Beloppet är skäligt och ska utdömas.

Prövningsavgift

Bolaget har inte framställt någon invändning mot tidigare bestämd prövningsavgift i målet och avgiften ska nu fastställas till samma belopp, dvs. 30 000 kr.

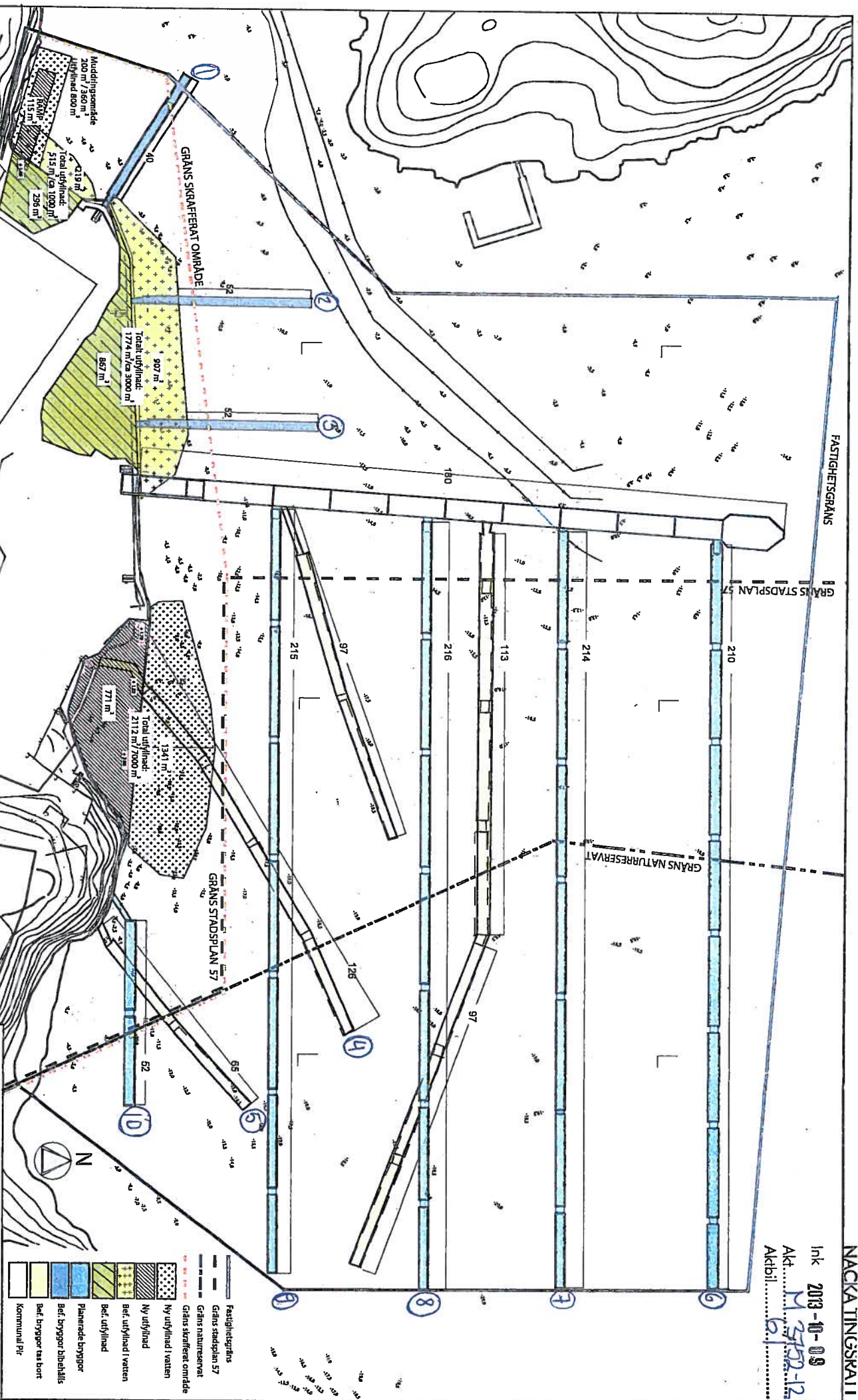
HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 425)

Överklagande senast den 10 januari 2014.

Kristina Börjevik Kovaniemi

I domstolens avgörande har deltagit tingsfiskalen Kristina Börjevik Kovaniemi, ordförande, och tekniska rådet Lars Hydén samt de särskilda ledamöterna Christer Lännergren och Åsa Ahlgren. Enhälligt.

	Fasthetsgräns
	Gräns stadspan 57
	Gräns naturreservat
	Gräns skafferat område
	Ny utfyllnad i vatten
	Ny utfyllnad
	Bef. utfyllnad i vatten
	Bef. utfyllnad
	Planerade bryggor
	Bef. bryggor bibehålls
	Bef. bryggor tas bort
	Kommunal Pk

ERSTAVIK 26:608
SALTSJÖ PIR

SITUATIONSPLAN

Vattendom bryggor och utfyllnader 2013-10-08

Beställare: Henrik Almstedt, SALTSJÖ PIR AB, mail: henrik@vinberget.se

Skala 1:1000 (A3)

Rev. dat 2013-10-08

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns angiven på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen och det måste ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud. Till överklagandet ska bifogas lika många kopior av skrivelsen som det finns motparter i målet. Har inte klaganden bifogat tillräckligt antal kopior, framställs de kopior som behövs på klagandens bekostnad.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.